

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ

по дела срещу

България

Брой 11
януари – март 2016 г.

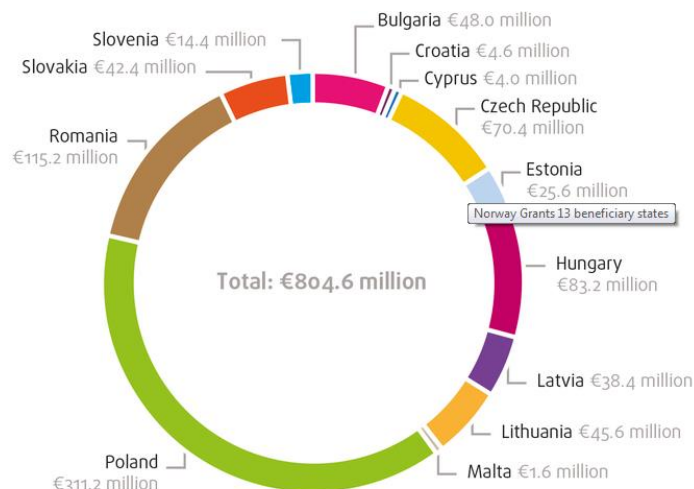
Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 3 „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. с безвъзмезден грант по Програмна област 31 Повишаване на капацитета и изграждане на сътрудничество в съдебната система.

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от Дирекция ППРБЕСПЧ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

За донора

В периода 2009-2014 г. Норвежкия финансов механизъм подкрепя 61 програми в 13 европейски държави. Норвежкия финансов механизъм е достъпен за тринадесетте страни-членки, които се присъединиха към ЕС през 2004, 2007 и 2013 г.

За настоящия период по Норвежкия финансов механизъм са отделени осемстотин и четири милиона евро. Решаващият орган по схемата за безвъзмездна финансова помощ е Министерството на външните работи на Кралство Норвегия. Норвегия също така осигурява 95% от финансирането на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (EEA Grants).

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project3@justice.government.bg

Страница на Проект 3: <http://project3.humanrights.bg>

Интернет страница: <http://humanrights.bg/>

Съдържание¹:

„Борис Костадинов срещу България“ жалба № 61701/11	2
„Кирил Андреев срещу България“ жалба № 79828/12.....	5
„ Говедарски срещу България“ жалба № 34957/12	7
„Василева срещу България“ жалба № 23796/10.....	11
„Дидов срещу България“ жалба № 27791/09	14
„Алексей Петров срещу България“ жалба № 30336/10.....	16
„Стоянов и други срещу България“ жалба № 55388/10	20
„Петров и Иванова срещу България“ жалба № 45773/10	23
„Джабаров и други срещу България“ жалба № 6095/11, 74091/11 и 75583/11.....	25
„Димитър Янакиев срещу България“ жалба № 50346/07	29
Приятелски споразумения и едностранни декларации	32

¹ Решенията на камера по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камера; или

б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камера; или

с) когато съставът на голямата камера отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията по допустимост са окончателни.

 „Борис Костадинов срещу
България“
жалба № 61701/11

Решение от 21.01.2016 г.²

**Нарушения на член 3 от Конвенцията
(материален аспект)**
**Нарушение на член 3 от Конвенцията
(процесуален аспект)**

Делото е свързано с твърдения за малтретиране на жалбоподателя от полицията по време на ареста му и след като е бил задържан, както и липсата на ефективно разследване по случая. ЕСПЧ намира нарушение на член 3 от Конвенцията, тъй като не са налице доказателства, че използването на сила спрямо жалбоподателя е било провокирано от неговото поведение. Налице е нарушение на тази разпоредба и във връзка с отношението и условията на задържане в полицейското управление. Съдът установява и нарушение на член 3 в неговия процесуален аспект поради това, че държавата не е изпълнила задължението си за провеждане на ефективно разследване по оплакванията на жалбоподателя.

2

**Фактите и
оплакванията**

На 28 юни 2008 г. в България за първи път се е състоял парад София Прайд при засилено полицейско присъствие поради заплахи от осуетяването му. Жалбоподателят бил с група приятели, когато два полицейски вана ги пресрещнали. Г-н Костадинов твърди, че са му сложили белезници, бил принуден да легне на земята, ритан и удрян с палки по гърба, раменете и краката. След това той бил отведен в полицейското управление, където посочва, че бил оставен в коридора за период от 2 часа, принуден да стои с лице към стената с вдигнати ръце и разкراчен. През това време твърди, че също бил ритан в глезените и удрян с палка през краката. Г-н Костадинов посочва, че след това бил задържан в гореща, пренаселена килия без да му донесат никаква храна или вода. Не му било позволено да ходи и до тоалетна.

След освобождаването му на 29 юни, г-н Костадинов бил прегледан от доктор, който отбелязал множество натъртвания. Според лекаря, те биха могли да са получени по начина, описван от

² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160139>

жалбоподателя. На 10 юли 2008 г., г-н Костадинов подал оплакване до прокуратурата и започнала предварителна проверка. На 1 ноември 2008 г. прокуратурата отказала да образува наказателно производство. Било посочено, че полицията се е сблъскала с напрегната ситуация, очаквайки безредици и използването на сила по време на операцията е било обосновано. Постановлението било отменено, тъй като наред с други неща, не става ясно дали полицията изобщо е използвала сила и ако да, била ли е законосъобразна и необходима с оглед поведението на жалбоподателя. На 14 септември 2009 г. прокуратурата отново отказала да образува наказателно производство, повтаряйки дословно, мотивите за предходния отказ. В крайна сметка отказът за образуване на наказателно производство бил потвърден от Върховната касационна прокуратура на 22 март 2011 г.

Позовавайки се на член 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение), жалбоподателят се оплаква от малтретиране по време на задържането му и от липсата на ефективно разследване на неговите твърдения.

Правото ЕСПЧ посочва, че използването на сила от полицията при извършването на арест не би представлявала малтретиране в нарушение на член 3 от Конвенцията само ако тя е била абсолютно необходима и не е прекомерна (*„Иван Василев срещу България“*, жалба № 48130/99, § 63, по-конкретно за използването на сила при потушаването на масови безредици – *„Muradova v. Azerbaijan“*, жалба № 22684/05, § 109).

Съдът отбелязва, че нито прокурорите, отказали образуването на наказателно производство, нито правителството, описват конкретно поведението на жалбоподателя, провокирало полицията да използва сила спрямо него. Жалбоподателят е арестуван на фона на съществуващия риск от нападения на участниците в парада София Прайд от страна на хомофобски групи. Тези обстоятелства не оправдават безразборното използване на сила от полицията спрямо всеки човек, озовал се в района, независимо от неговото поведение. В настоящия случай не се посочват доказателства, че жалбоподателят е оказал съпротива на полицията, опитал е да нападне участниците в парада, или по някакъв друг начин поведението му е оправдало използването на сила спрямо него. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателя, основани на твърденията му, че условията в килията са били лоши и е бил малтретиран по време на задържането му в полицейското управление. Съдът отбелязва, че описаното от жалбоподателя отношение след като бил откаран в полицейското управление и условията на задържане се потвърждават от писмените показания на други задържани по същото време лица. При тези обстоятелства, ЕСПЧ е убеден, че твърденията на жалбоподателя може да се считат за доказани в достатъчна степен. Следователно е налице нарушение на член 3 и в този аспект.

Относно твърденията на жалбоподателя, че не е проведено ефективно разследване, ЕСПЧ отбелязва, че след подаването на оплакването на жалбоподателя, прокуратурата започва предварително производство. Но това разследване е белязано от редица недостатъци. Част от него е делегирано на ОДМВР – София, която не може да се счита за достатъчно независима по отношение на служителите, чието поведение е трябвало да разследват. На следващо място, разследването изглежда е било ограничено до писмените показания от засегнатите лица, без усилия тези лица да се разпитат или да се организират очни ставки между тях с оглед изясняване на твърденията на жалбоподателя. И на трето място, разследването не е изяснило дали полицията не е използвала сила или обратно, използвана е сила, но тя е била необходима с оглед поведението на жалбоподателя.

Тези недостатъци са констатирани от военно-апелативната прокуратура, когато отменя отказа за образуване на наказателно производство. Въпреки това, допълнителното разследване е страдало от същите недостатъци. ЕСПЧ отбелязва, че нито първоначалното, нито допълнителното разследване са били достатъчно независими, липсва и отговор на основния въпрос в случая – дали полицията е използвала сила спрямо жалбоподателя, как точно, и дали силата е била необходима с оглед поведението на жалбоподателя.

Следователно не може да се счита, че държавата е изпълнила задължението си по член 3 от Конвенцията за провеждане на ефективно разследване на оплакванията на жалбоподателя и е налице нарушение на тази разпоредба в нейния процесуален аспект.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 10 000 евро, 449.94 евро за разходи и разноси в националното производство, както и 1900 евро за разходи и разноси в производството в Страсбург.

Решение от 28.01.2016 г.³

Нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията

Делото е свързано с оплакване за незаконосъобразно задържане на жалбоподателя в периода между 17:16 часа на 7 юни 2009 г., когато съдът постановил освобождаването му и 12:10 часа на 9 юни 2012 г. По отношение на времето между 17:16 часа и 19:00 часа на 7 юни, Съдът посочва, че период от по-малко от два часа може да бъде обоснован с оглед спазването на административните формалности, свързани с освобождаването на жалбоподателя. Задържането на жалбоподателя след 19:00 часа обаче, според ЕСПЧ не е имало правно основание. Едва на 8 юни 2009 г. било издадено постановление за принудителното довеждане на жалбоподателя за явяване пред разследващите органи в гр. Плевен. Освен това Съдът посочва, че в случая чл. 71 от НПК, посочен в постановлението, не е бил приложим. Следователно задържането на жалбоподателя в този период не е било в съответствие с „ред, предвиден от закона“ и е в нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията

На 25 април 2012 г. г-н Андреев бил арестуван и впоследствие обвинен в незаконно притежание на огнестрелни оръжия и боеприпаси. Жалбоподателят останал задържан под стража по време на досъдебното производство. Производството приключило със споразумение – жалбоподателя признал вината си и му било наложено условно наказание лишаване от свобода за две години. Националният съд одобрил споразумението на 7 юни 2012 г. В 17:16 ч., когато приключило съдебното заседание, съдът наредил освобождаването на жалбоподателя. Въпреки това, г-н Андреев останал задържан до 12:10 ч. на 9 юни 2012 г.

След съдебното заседание на 7 юни 2012 г. жалбоподателят е заведен в следствения арест, където към 19:00 ч. задържането му под стража било формално прекратено. Въпреки това, той не бил освободен, а заведен в полицейско управление, където останал през нощта и през следващия ден. Сутринта на 9 юни, г-н Андреев бил

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160095>

закаран в гр. Плевен и със заповед от 12:10 ч. отново било постановено неговото задържане във връзка с друго наказателно производство. На 10 юни 2012 г. жалбоподателят бил привлечен като обвиняем.

Постановление за принудителното довеждане на жалбоподателя за явяването му пред разследващите органи в Плевен било издадено на 8 юни 2012 г и в него се посочвали разпоредбите на чл. 71, ал. 1, 2 и 3 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК).

Позовавайки се на член 5 § 1 от Конвенцията (право на свобода и сигурност), жалбоподателят се оплаква, че задържането му в периода между 7 и 9 юни 2012 г. (продължило 43 часа) е било незаконосъобразно и не е имал възможност да го оспори.

Правото Съдът на първо място разглежда възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, а именно възможността за предявяване на иск на основание член 2, ал. 1 или 2 от ЗОДОВ. Съдът посочва, че измененията в ЗОДОВ са приети малко след подаването на настоящата жалба пред него. Освен това, в едно от предоставените от правителството съдебни решения, националният съд е приел, че измененията нямат обратно действие и следователно не са приложими за случаи преди декември 2012 г. С оглед изложеното ЕСПЧ отхвърля възражението на правителството.

Както е постановил и по делото *„Тони Костадинов срещу България“*, ЕСПЧ посочва, че горните заключения се ограничават само до конкретния случай и не трябва да се приемат като предрешаващи относно бъдещи жалби подадени пред него. Развитието на националната съдебна практика ще остане важен фактор при преценката на допустимостта на подобни оплаквания по член 5 от Конвенцията.

Разглеждайки по същество оплакването по член 5 § 1 от Конвенцията, Съдът отбелязва, че основното несъгласие между страните е дали задържането на жалбоподателя е било в съответствие с „ред, предвиден в закона“. ЕСПЧ на първо място разглежда задържането на жалбоподателя между 17:16 ч. и 19:00 ч. на 7 юни 2012 г. Той приема, че период от по-малко от два часа може да бъде обоснован с оглед спазването на административните формалности, свързани с освобождаването на жалбоподателя. Следователно задържането на г-н Андреев през този период не е в нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

Задържането на жалбоподателя след 19:00 ч. до 12:10 ч. на 9 юни 2012 г. е било основано на постановлението за принудителното му довеждане за явяване пред разследващите органи в Плевен. ЕСПЧ отбелязва, че постановлението е издадено едва на 8 юни, а жалбоподателят е бил задържан още предишната вечер. Следователно не е налице правно основание за неговото задържане в периода преди издаването на постановлението. В допълнение ЕСПЧ посочва, че член 71 от НПК не е бил приложим в случая на

жалбоподателя. Тази разпоредба позволява използването на принуда спрямо обвиняемия в наказателно производство, а жалбоподателят не е имал такова процесуално качество в този момент. Не са били налице и останалите изисквания на член 71 от НПК.

Дори да се предположи, че жалбоподателят е бил считан за свидетел в разглеждания момент, условията, позволяващи принудително довеждане на свидетел също не са били изпълнени.

С оглед изложеното, задържането на жалбоподателя не е било в съответствие с „ред, предвиден от закона“. Според ЕСПЧ това е достатъчно, за да се приеме, че лишаването от свобода на жалбоподателя не отговаря на изискванията на член 5 § 1 от Конвенцията, поради което не е необходимо да се разглежда дали задържането попада в хипотезите на член 5 § 1, b) или c). Следователно е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

Съдът, на следващо място постановява, че не е необходимо да разглежда оплакването на жалбоподателя по член 5 § 4 от Конвенцията, а именно – че не е имал възможност да обжалва законосъобразността на задържането. ЕСПЧ посочва, че целта на неговото задържане е довеждането му пред разследващия орган. Тази процедура, по принцип, е свързана с транспортирането на съответното лице за осигуряване на неговото присъствие пред компетентния орган, и като такава не предполага, че трябва да е налице специален ред за оспорване и съответно, за освобождаване.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3500 евро, както и 531 евро за разходи и разноски.

 „Говедарски срещу България“
жалба № 34957/12

Решение от 16.02.2016 г.⁴

Нарушение на член 3 от Конвенцията
Нарушение на член 8 от Конвенцията
Нарушение на член 13 във връзка с член 3 и член 8 от Конвенцията

Делото се отнася до полицейска операция, извършена в дома на г-н Говедарски, и начинът по който тя се е отразила на жалбоподателите. ЕСПЧ намира, че полицейската операция в дома на жалбоподателите не е била планирана и изпълнена по начин, който да гарантира, че използваните средства са строго

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160627>

необходими за постигане на крайните ѝ цели. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията. По отношение на извършените претърсване и изземване, ЕСПЧ постановява, че тази намеса в правата на жалбоподателите на зачитане неприкосновеността на тяхното жилище не е била „предвидена от закона“ по смисъла на член 8 § 2 от Конвенцията и е налице нарушение на тази разпоредба. ЕСПЧ постановява, че е налице нарушение и на член 13 (право на ефективно правно средство за защита) във връзка с член 3 и член 8 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от Милко Говедарски, неговата съпруга Светлана Танева-Говедарска и двете им деца, С.Г. и М.Г. Спрямо г-н Говедарски започнало разследване на Отдела за противодействие на икономическата престъпност на ОДМВР Пловдив по подозрение, че предоставя заеми на физически лица срещу лихва. На 18 ноември 2001 г. заместник-директорът на ОДМВР Пловдив и окръжният прокурор одобрили планове за полицейска операция в дома на жалбоподателя. Сутринта на 21 ноември 2011 г. няколко маскирани и тежко въоръжени полицейски служители влизат в дома на г-н Говедарски и нахлуват в спалните, докато той и семейството му спят. Според г-н Говедарски, полицейските служители го обградили и го заплашили в опит да го накарат да признае, че се занимава с лихварство. Жалбоподателят останал пред тях по бельо за повече от час, преди да му сложат белезници и да го изведат от къщата. По-късно същия ден жалбоподателят бил задържан под стража и обвинен в извършването на престъпление по чл. 252, ал. 1 от НК. Протоколът от извършеното претърсване и изземване бил одобрен от съдия същия следобед. На 24 ноември 2011 г. жалбоподателят е освободен под гаранция, а на 22 март 2012 г. прокурорът прекратил наказателното производство.

След полицейската операция, жалбоподателите са се оплаквали от различни форми на психологически травми. Г-н Говедарски също посочва, че репутацията му е била накърнена, бизнесът му претърпял загуби и финансовите му партньори се дистанцирали от него, тъй като описаните събития били разгласени от местните медии.

Позовавайки се на член 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение), член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и член 13 (право на ефективно правно средство за защита), жалбоподателите се оплакват от психологическата травма, която са претърпели в резултат на полицейската операция, претърсването на дома им, изземването на

редица документи и липсата на вътрешноправни средства за защита на правата им.

Правото Съдът отбелязва, че член 3 от Конвенцията не забранява използването на сила от полицията по време на арест, но тя трябва да бъде пропорционална и абсолютно необходима с оглед обстоятелствата по случая.

В разглеждания случай жалбоподателите са били събудени от влизането на полицейските служители в дома им. Целта е била задържането на жалбоподателя и претърсването на жилището му. ЕСПЧ отбелязва, че разследването срещу жалбоподателя, което е започнало няколко месеца по-рано, не се отнася до престъпление, свързано с използването на сила. Съдът също посочва, че не е имало данни в миналото жалбоподателят да е прибягвал до насилие или че може да представлява заплаха за полицейските служители. Освен това нищо по делото не показва, че при планирането на операцията е взето предвид присъствието в къщата на съпругата и малолетните деца на заподозрения.

ЕСПЧ също така посочва, че подобни операции на полицията неизбежно предизвикват негативни емоции у хората, срещу които са насочени. В конкретния случай обаче, съществуват доказателства, че жалбоподателите са били много силно засегнати от събитията – г-н Говедарски е претърпял пристъп на паника, страдал от безсъние и депресия, неговата съпруга имала хипертонична криза, двете им деца били силно повлияни от случилото се.

В заключение, ЕСПЧ намира, че полицейската операция в дома на жалбоподателите не е била планирана и изпълнена по начин, който да гарантира, че използваните средства са абсолютно необходими за постигане на крайните ѝ цели – задържането на лице, заподозряно в извършване на престъпление и събирането на доказателства. Жалбоподателите са били подложени на психологически натиск, който е предизвикал у тях силни чувства на страх, мъка и безпомощност и който, по своя вредоносен резултат, представлява унизително отношение по смисъла на член 3 от Конвенцията. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба.

На следващо място ЕСПЧ разглежда оплакването по член 8 от Конвенцията. Той посочва, че намесата в правата на жалбоподателите на зачитане неприкосновеността на жилището им, ще е обоснована ако е била предвидена в закона, преследвала е легитимна цел и е била необходима в едно демократично общество за нейното постигане. Изискването намесата да е „предвидена в закона“ означава да има правно основание и законодателството да е достатъчно достъпно, предвидимо и съвместимо с принципа на върховенство на правото.

Претърсването и изземването в случая се основава на членове 160 и 161 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК). Тези разпоредби не поставят проблем относно тяхната достъпност и

предвидимост. Що се отнася до принципа на върховенство на правото, ЕСПЧ припомня, че в контекста на претърсване и изземване, се изисква националното законодателство да предвижда адекватни гаранции срещу произвол, особено когато такива действия могат да се извършват без съдебно разрешение.

Действително чл. 161, ал. 2 от НПК позволява на органите на досъдебното производство да предприемат претърсване и изземване в неотложни случаи и без разрешение, когато това е единствената възможност за събиране и запазване на доказателства. Тази разпоредба предоставя на компетентните органи широка свобода на преценка относно необходимостта и обхвата на претърсването и изземването. ЕСПЧ е посочвал, че в такива ситуации липсата на предварително разрешение може да бъде компенсирана от последващ съдебен контрол.

Протоколът от претърсването и изземването в дома на жалбоподателите е предоставен на съдия в същия ден и той го е одобрил. ЕСПЧ отбелязва, че неотложността е в основата на правомощието по член 161, ал. 2 от НПК. Съдията, одобрил протокола, само е посочил, че ситуацията е била неотложна. При липсата на мотиви за тази констатация, тя не е достатъчна, за да се приеме, че е упражнен ефективен съдебен контрол относно законосъобразността и необходимостта от обсъжданите действия.

Освен това, ЕСПЧ отбелязва, че разследването е започнало през юли 2011 г., т.е. 4 месеца по-рано, а планът за полицейската операция е бил одобрен на 18 ноември 2011 г., което поставя въпроса защо предварително не е поискано разрешение от съдия за претърсването и изземването.

Според Съда, тези съображения са достатъчни, за да приеме, че дори обсъжданите действия да са имали правно основание, националното законодателство не е предоставило на жалбоподателите достатъчни гаранции срещу произвол преди или след извършването им. Следователно намесата в правата на жалбоподателите на зачитане неприкосновеността на тяхното жилище не е била „предвидена от закона“ по смисъла на член 8 § 2 от Конвенцията и е налице нарушение на тази разпоредба.

ЕСПЧ постановява, че е налице нарушение и на член 13 (право на ефективно правно средства за защита) във връзка с член 3 и член 8 от Конвенцията. Според ЕСПЧ искът за вреди по реда на ЗОДОВ не може да се счита за ефективно средство за защита в този случай (§ 38-40 от решението). Разглеждайки допустимостта на оплакването по член 8 от Конвенцията, Съдът е заключил, че възможността за предявяване на иск по реда на ЗОДОВ в подобни случаи не е достатъчно установена в националното право (§§ 72 и 73 от решението). Освен това, няма разпоредба, позволяваща оспорването на законосъобразността и необходимостта на действия по претърсване и изземване.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 30000 евро общо за четиримата, както и 4000 евро за разходи и разноски.

Решение от 17.03.2016 г.⁵

Няма нарушение на член 8 от Конвенцията

Няма нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията

Делото е свързано с оплакване за липсата на безпристрастност на медицинските експерти, участвали в иницирано от жалбоподателката гражданско производство за непозволено увреждане вследствие лекарска грешка. ЕСПЧ постановява, че не са налице нарушения член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и на член 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

През 2002 г. на г-жа Василева била поставена диагноза рак и трябвало да претърпи мастектомия на лявата гърда. След сцинтиграфия на костите, на жалбоподателката била направена и друга операция през 2003 г. за премахване на подозирани метастази в гръдния кош.

След като видяла медицинския картон при изписването, жалбоподателката се усъмнила, че хирургът е премахнал части от грешните ребра, като е оставил реброто, при което на сцинтиграфията на костите е имало признаци за лезии.

Към края на 2003 г. жалбоподателката подала оплакване до Министерството на здравеопазването (МЗ), което разпоредило извършването на проверка от Регионалната здравна инспекция. При проверката не били установени нередности. Въз основа на резултатите от нея и подадено оплакване от жалбоподателката, етичната комисия на болницата също разгледала случая. Комисията не открила нарушение от страна на хирурга.

През януари 2004 г. жалбоподателката предявила иск за непозволено увреждане срещу хирурга, извършил операцията и болницата. Съдилищата, приемайки като доказателства редица медицински документи и назначавайки различни медицински експертизи, отхвърлили иска. Въззивният съд, приемайки всички експертни заключения с изключение на едно (тъй като експертът е бил хирург в ответната болница) постановил, че операцията е била наложителна и хирургът е действал в съответствие с установената медицинска практика.

⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161413>

След връщане на делото от ВКС за ново разглеждане, Апелативен съд – Пловдив, въз основа на предишните експертизи, както и на нова и разширена експертиза, отново потвърдил първоинстанционното решение. Той установил, че медицинският екип е бил изправен пред ситуация, изискваща незабавни действия, а именно наличието на тумор, който е намерен и отстранен оперативно. Апелативният съд приел, че хирургът не е действал небрежно.

Позовавайки се на член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и член 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес и достъп до съд) от Конвенцията, г-жа Василева твърди, че българското законодателство не предоставя система, която да осигури безпристрастността на медицинските експерти по дела, свързани с лекарска грешка. Тя се оплаква, че недостатъците в правната система са ѝ попречили да получи обезщетение, а производството е било несправедливо.

Правото

Въпреки че правото на здраве не е сред правата гарантирани от Конвенцията или Протоколите към нея, държавите членки имат позитивно задължение по член 8, на първо място – да създадат правна уредба, която да изисква от публичните и частните болници да предприемат необходимите мерки за защита на физическия интегритет на своите пациенти, и на второ място – да предоставят на жертвите на лекарска грешка достъп до производство, чрез което биха могли да получат обезщетение. Производството трябва да е ефективно на практика. Това изискване включва и възможността да се получи медицинско заключение по релевантните въпроси. Трябва да бъде осигурена независимостта, формално и *de facto*, на медицинските експерти по делото, и обективността на техните заключения.

Държавите членки имат позитивно задължение по член 8 от Конвенцията и да създадат правна рамка, която да гарантира, че медиците обмислят предвидимите последици от планираната медицинска процедура за физическия интегритет на техните пациенти и ги информират за тях предварително, по такъв начин, че пациента да може да даде информирано съгласие.

Според ЕСПЧ, не може да се приеме, че търсенето на обезщетение вследствие твърдяна лекарска грешка чрез предявяването на иск за непозволено увреждане, е възможност която съществува само на теория. Макар да е трудно да се докаже такъв иск, лекарски грешки са били установявани и са били присъждани обезщетения в редица случаи.

Съдът не приема, че обективността на експертните заключения по такива дела може автоматично да се постави под съмнение поради факта, че експертите са лекари, които имат етичен дълг да не критикуват свои колеги. Когато те са в качеството си на вещи лица, назначени от съда, лекарите носят и наказателна отговорност ако дадат неверни заключения. ЕСПЧ посочва освен това, че в българското законодателство са създадени гаранции, които да осигурят

надеждността на експертните заключения. Вещи лица, чиято безпристрастност е под съмнение, могат да бъдат сменени. Те трябва да дадат убедителни мотиви за заключенията си. Освен това съдът не е безкритично обвързан със заключението – точно обратното.

Не са налице доказателства, че тези гаранции не са приложени правилно по делото, иницирано от жалбоподателката или че вещите лица не са били обективни. Един от експертите е бил отстранен, а заключението му не е прието, тъй като е работил в ответната болница. Съдилищата не просто са приели изготвените експертизи на другите вещи лица, но адвокатът на жалбоподателката е имал възможност и им е поставил въпроси. Съдилищата са назначавали допълнителни експертизи, както и нови експертизи от нови вещи лица, които да отговорят на въпросите, които са останали неясни или са оспорени.

На следващо място ЕСПЧ разглежда въпроса дали съдилищата са преценили надлежно експертните становище. Той отбелязва, че Окръжен съд – Пловдив и Апелативен съд – Пловдив са анализирали доказателствата, а Върховният касационен съд върнал делото за ново разглеждане от въззивния съд, за да се преодолеят някои от пропуските в това отношение. След връщане на делото, апелативният съд назначил и нова експертиза.

ЕСПЧ отбелязва също, че апелативният съд се мотивирал защо приема становището на мнозинството от експертите, а не становището на единствения експерт, който не се е съгласил с тях.

Съдът не пренебрегва, че от наличните доказателства може да се предположи, че хирургът не е информирал правилно жалбоподателката за всички предвидими последици от планираната операция. Изглежда обаче жалбоподателката не е наблегнала специално на този аспект на делото.

С оглед изложеното, Съдът приема, че не е налице нарушение на член 8 от Конвенцията.

ЕСПЧ отбелязва, че въпросът дали е била положена достатъчна грижа, за да се осигури независимостта на медицинските експерти, участвали в производството, и обективността на заключенията им, който вече е разгледан по член 8, може да бъде разгледан и по член 6 § 1 от Конвенцията. С оглед заключенията си по член 8 от Конвенцията, Съдът не счита, че жалбоподателката е поставена в значително по-неизгодна позиция спрямо хирурга или болницата, или че производството не ѝ е осигурило ефективен достъп до съд. Следователно не е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

Решение от 17.03.2016 г.⁶

Нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията
Нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията

Делото е свързано със задържането на жалбоподателя от полицията за шест часа и половина при условията на член 63, ал. 1 от ЗМВР. Като припомня изводите си по решението „Петков и Профиров срещу България“, и посочва, че те са приложими в разглеждания случай, ЕСПЧ намира нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията (право на свобода и сигурност). Той приема, че задържането на жалбоподателя е било произволно, тъй като не е било налице обосновано подозрение за извършено от него престъпление. Освен това, в конкретния случай жалбоподателят не е могъл да предяви иск по реда на член 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Следователно е налице нарушение и на член 5 § 5 от Конвенцията (право на обезщетение при незаконосъобразно лишаване от свобода).

Фактите и оплакванията

Към 6:00 часа сутринта на 11 юли 2007 г. няколко полицейски служители посетили дома на жалбоподателя с призовка той да се яви в полицията като свидетел по провеждано разследване. Жалбоподателят твърди, че не е бил вкъщи, но съпругата му съобщила за случилото се по телефона. В призовката, от друга страна, е отбелязано, че той отказал да я приеме.

Към 7:00 часа същия ден, жалбоподателят се явил в полицейското управление в гр. Поморие. Той бил информиран, че го задържат на основание член 63, ал. 1 от Закона за министерството на вътрешните работи (ЗМВР) във връзка с извършена кражба. Без да бъде разпитван, в 13:30 часа г-н Дидов бил освободен, след като изпратеният от съпругата му адвокат се срещнал с него и настоял за освобождаването му. Г-н Дидов веднага подал жалба срещу заповедта за неговото задържане. В рамките на съдебното производство било представено постановление от юли 2007 г., с което на полицията било възложено да предприеме необходимите мерки за издирването на извършителя на кражба в хотел в гр. Поморие. Съдилищата приели, че заповедта за задържане на жалбоподателя била законосъобразна.

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161409>

Жалбоподателят се оплаква, че в нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията, бил задържан за шест часа и половина без да е налице обосновано подозрение, че е извършил престъпление. Той твърди, че последвалото съдебно производство било неефективно и му е отказана възможността да получи обезщетение за незаконосъобразното задържане. Г-н Дидов повдига оплаквания и по член 5 § 2 от Конвенцията, посочвайки че не е бил информиран за основанията за задържането, както и че не е могъл да оспори незабавно неговата законосъобразност и евентуално да бъде освободен.

Правото Съдът обявява за недопустими оплакванията по член 5 § 2 и § 4 от Конвенцията поради неспазване на шестмесечния срок за подаването им. ЕСПЧ приема, че жалбоподателят е следвало да подаде тези оплаквания в шестмесечен срок от освобождаването му на 11 юли 2007 г., тъй като не са съществували вътрешноправни средства за защита срещу твърдените нарушения.

На следващо място ЕСПЧ разглежда оплакването на жалбоподателя по член 5 § 1 от Конвенцията. Той посочва, че една от основните цели на тази разпоредба е да защити лицата от произволно лишаване от свобода. Разпоредбата на член 5 § 1, с) позволява законосъобразен арест или лишаване от свобода във връзка с наказателно производство. Изискването подозрението за извършено от лицето престъпление да бъде обосновано на разумни основания формира основна част от гаранцията срещу произволен арест или задържане. За да бъде обосновано подозрението, трябва да са налице факти или информация, годни да убедят един обективен наблюдател.

Съдът припомня изводите си в решението по делото „Петков и Профиров срещу България“, което е свързано със сходни обстоятелства. По това дело ЕСПЧ намира нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията по няколко причини. На първо място, в заповедите за задържането на жалбоподателите не са посочени факти или информация, подкрепящи обосновано подозрение, че те са извършили престъпления. Освен това жалбоподателите не са били арестувани, за да се осигури явяването им пред компетентните органи, тъй като не са извършвани каквито и да са действия по разследване с тяхно участие. В допълнение, ЕСПЧ е критикувал релевантните разпоредби от ЗМВР, тъй като не съдържат изискването арестът въз основа на „обосновано подозрение“ за извършено от лицето престъпление, да е с цел да се осигури явяването му пред компетентните органи.

ЕСПЧ посочва, че тези разсъждения са приложими и в настоящия случай. Заповедта за задържане на жалбоподателя не се отнася до специфични обстоятелства или факти, свързващи г-н Дидов с престъплението. Не са предоставени такива факти и в рамките на съдебното производство по обжалване на заповедта. Въз основа на посочените съображения Съдът заключава, че задържането на

жалбоподателя е било произволно. Следователно е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ приема, че е налице нарушение и на член 5 § 5 от Конвенцията. Заповедта за задържане на жалбоподателя според националните съдилища е била законосъобразна, следователно той не би могъл да претендира обезщетение по реда на член 1, ал. 1 от ЗОДОВ.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение в размер на 500 евро за неимуществени вреди, както и 1007 евро за разходи и разноски.

„Алексей Петров срещу България“

жалба № 30336/10

Решение от 31.03.2016 г.⁷

Няма нарушение на член 3 от Конвенцията

Нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията (по отношение на изказванията на министъра на вътрешните работи и на градския прокурор)

Няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията (по отношение на изказванията на министър-председателя, главния секретар на МВР, главния прокурор, заместник-главния прокурор, прокурор С.К. и други магистрати и политици)

Нарушение на член 8 от Конвенцията

Делото е свързано със задържането на жалбоподателя в рамките на полицейска операция „Октопод“, която била широко отразена в медиите, включително чрез разпространяване на записи и снимки от неговия арест, предоставени им от пресцентъра на МВР. Жалбоподателят твърди на първо място, че в нарушение на член 3 от Конвенцията е бил подложен на нечовешко и унижително отношение по време на задържането му. ЕСПЧ намира, че няма нарушение на член 3 от Конвенцията. По оплакването на жалбоподателя за незачитане на презумпцията за невиновност, Съдът намира нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията във връзка с изявления на

⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161736>

министъра на вътрешните работи и на градския прокурор. Налице е нарушение и на член 8 от Конвенцията поради заснемането на ареста на жалбоподателя и предоставянето на записа на медиите.

Фактите и оплакванията

През 80-те години г-н Петров започнал кариерата си в Министерството на вътрешните работи и покъсно станал член на отдела за борба с тероризма.

През 1992 г. той напуска поста си и се занимава с различни дейности. През 2001 г. работи за Национална служба „Сигурност“, става и съветник на председателя на ДАНС. Жалбоподателят напуска службите през 2009 г.

Рано сутринта на 10 февруари 2010 г. специалните сили на МВР започват масштабна акция за задържане на членове на група, за която се предполага, че ръководи мрежа за проституция, замесена е в изнудване, присвояване на публични средства, данъчни измами, пране на пари. Операцията, наречена „Октопод“, получава широк медиен отзвук. Някои от екипите за намеса били придружени от фотограф и оператор. Редица снимки на арестуваните лица били публикувани в медиите и в интернет.

Жалбоподателят бил арестуван на 10 февруари 2010 г. в дома си. Неговото задържане било заснето с камера, а записът – предоставен на медиите, които го излъчили по телевизионни канали и в новинарски сайтове. На 12 февруари 2010 г. г-н Петров бил задържан под стража, а на 13 октомври 2010 г. мярката му за неотклонение била изменена в домашен арест. По обвиненията срещу него започнали две наказателни производства. Едното от тях било прекратено през 27 февруари 2014 г.

Министърът на вътрешните работи и други политически лидери дали редица интервюта за пресата по повод полицейската операция, както и Главният прокурор, неговият заместник, градският прокурор и наблюдаващият прокурор по разследването.

Позовавайки се на член 3 от Конвенцията жалбоподателят се оплаква, че е бил подложен на нечовешко и унизително отношение по време на полицейската операция за неговото задържане. Той се позовава и на член 6 § 2 от Конвенцията като твърди, че изказванията на редица магистрати и политици пред медиите по време на наказателното производство срещу него, са били в нарушение на презумпцията за невинност. Жалбоподателят твърди, че е налице нарушение и на член 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот) поради това, че арестът му е бил заснет, а записът – предоставен на медиите от пресцентъра на МВР.

Правото Разглеждайки оплакването по член 3 от Конвенцията Съдът припомня, че тази разпоредба не забранява използването на сила по време на арест. Употребената сила обаче трябва да е била пропорционална и абсолютно необходима с оглед конкретните обстоятелства по случая.

ЕСПЧ отбелязва, че целта на полицейската операция от 10 февруари 2010 г. е била арестуването на жалбоподателя по подозрения за неговата принадлежност към организирана престъпна група, свързана с редица случаи на изнудване и рекет. Съдът посочва, че той дълги години е бил служител на МВР, включително на отдела за борба с тероризма – следователно има подготовка в областта на бойните изкуства и употребата на оръжия. Затова разглежданата ситуация следва да се разграничи от обстоятелствата по делото „*Гуцанови срещу България*“ (жалба № 34529/10) – жалбоподателят не е бил заподозрян в извършване на престъпление, свързано с насилие, нито е имало доказателства, че може да застраши полицейските служители.

С оглед посочените обстоятелства по настоящия случай, Съдът не упреква властите за тяхното решение да се използват специалните сили на МВР или за това, че жалбоподателят е бил имобилизиран и са му поставени белезници. ЕСПЧ счита, че полицията не е използвала прекомерна сила. Освен това не е доказано, че негативните емоции, породени у жалбоподателя, са превишили степента на суровост до толкова, че отношението да се приеме за несъвместимо с член 3 от Конвенцията. Следователно не е налице нарушение на тази разпоредба.

На следващо място Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателя за нарушаване на презумпцията за невинност. Той отбелязва, че правото по член 6 § 2 от Конвенцията е един от основните елементи на справедливия процес, но той не се ограничава до процесуалните гаранции в наказателния процес. Обхватът му е по-широк и включва изискването представителите на държавата да не обявяват дадено лице за виновно преди съдилищата да са се произнесли по този въпрос. Съгласно практиката на ЕСПЧ, трябва да се прави разграничение между изявления, които оставят впечатлението, че лицето е виновно – те са в нарушение на презумпцията за невинност, и такива, които само описват състояние на подозрения. От изключително значение е изборът на думи от страна на представителите на държавата, когато правят изявления преди лицето да е било признато за виновно в извършването на престъпление.

Съдът посочва, че в разглеждания случай министърът на вътрешните работи няколко пъти е правил изявления пред медиите относно операция „Октопод“ между 10 и 19 февруари, тоест в началната фаза на разследването срещу жалбоподателя и другите заподозрени. ЕСПЧ набляга на съдържанието на неговите коментари, цитирайки част от тях. Съдът приема, че въпросните изявления надхвърлят просто предоставянето на информация за развитието на

наказателното производство и описването на състояние на подозрение.

На следващо място ЕСПЧ обръща внимание и на следния коментар на градския прокурор по време на неговото изявление във връзка със събраните доказателства, включително нови свидетелски показания, че „Когато лидерът на престъпна група е задържан, свидетелите стават все по-смели.“ Според ЕСПЧ това изречение представлява потвърждение за вината на жалбоподателя.

В заключение, ЕСПЧ счита, че коментарите на министъра на вътрешните работи и на градския прокурор са предизвикали усещането, че жалбоподателят е виновен за извършването на разследваните престъпления, преди съдилищата да са се произнесли по обвиненията срещу него. Следователно тези изказвания са били в нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията. По отношение на коментарите на министър-председателя, главния секретар на МВР, главния прокурор, заместник-главния прокурор и други магистрати и политици, ЕСПЧ приема, че те не са накърнили правото на жалбоподателя да бъде считан за невиновен до доказване на вината му в съответствие със закона.

Последното оплакване на жалбоподателя е по член 8 от Конвенцията и е свързано със заснемането на ареста и разпространяването на записа. Записите, направени от МВР на операция „Октопод“ съдържат кадри от ареста на жалбоподателя. Видеоето впоследствие е качено онлайн от пресцентъра на МВР. Като преценява намесата в правото на личен живот на жалбоподателя с оглед изискванията на член 8 § 2 от конвенцията, ЕСПЧ намира, че тя не е била предвидена в законодателството. Следователно е налице нарушение на член 8 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 6000 евро, както и 3 703.26 евро за разходи и разноски.

Решение от 31.03.2016г.⁸

Нарушение на член 3 от Конвенцията

Нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията (по отношение на коментарите на министъра на вътрешните работи)

Няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията (по отношение на коментарите на министър-председателя)

Нарушение на член 8 от Конвенцията

Нарушение на член 13 във връзка с член 3 и член 8 от Конвенцията

Делото е свързано със задържането на Пламен и Йордан Стоянови в рамките на широко отразената в медиите полицейска операция „Октопод“ и повдига въпроси, сходни с вече разгледаните от ЕСПЧ по делото „Гуцанови срещу България“ (жалба № 34529/10) относно забраната на нечовешко и унижително отношение (член 3 от Конвенцията), зачитане на презумпцията за невинност (член 6 § 2 от Конвенцията), както и намеса в правата на жалбоподателите по член 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот).

Фактите и оплакванията

Жалбоподателите са десет български граждани – братята Пламен и Йордан Стоянови и техните роднини, както и десет дружества, ръководени от двамата братя.

В рамките на полицейската операция „Октопод“, към 6:30 часа сутринта на 10 февруари 2010 г. полицейски екип на специалните части нахлува в дома на Йордан Стоянов, жената, с която живее, двете им малолетни дъщери и 18-годишния им син. Междувременно втори екип влиза в сградата, в която Пламен Стоянов има апартамент и го арестува. Всички жалбоподатели посочват, че са били шокирани от полицейската намеса в домовете им. Между 6:30 и 9:00 часа същия ден разследващи органи претърсват двете жилища без предварително разрешение от съдия. Пламен и Йордан Стоянови били задържани за 24 часа и впоследствие, на 12 февруари 2012 г. спрямо тях били взети мерки за неотклонение „задържане под стража“. След обжалване, на

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161739>

18 февруари 2010 г. Софийският апелативен съд постановил, че не е необходимо задържането им, и наредил да бъдат освободени.

На 27 февруари 2014 г. наказателното производство е прекратено, тъй като за повече от две години от привличането им като обвиняеми производството останало на досъдебна фаза и прокурорът не внесъл обвинителен акт в допълнително предоставения му от съда срок.

На 12 февруари 2010 г. преди разглеждането на искането за вземане на мярка за неотклонение спрямо жалбоподателите, министърът на вътрешните работи направил изявление пред пресата относно наказателното производство срещу тях.

След образуването на наказателното производство, комисията по Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (отм.) иницирала производство за конфискуване на тяхно имущество. Съдилищата наложили редица допълнителни мерки по отношение на множество активи, дялове в няколко дружества и банкови сметки на жалбоподателите. С решения от ноември 2013 г. и май 2014 г. комисията решила да прекрати процедурите, а наложените от съдилищата мерки били отменени.

Позовавайки се на член 3 (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение) и член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, осем от жалбоподателите се оплакват, че са били подложени на унижително отношение при нахлуването на полицията в домовете им и са били нарушени правата им на зачитане неприкосновеността на жилището и семейния им живот. Всички жалбоподателите твърдят, че е налице нарушение на правата им да бъдат считани за невиновни до доказване на вината им в съответствие със закона и е била накърнена тяхната репутация. Те се оплакват и от липсата на ефективни правни средства за защита във връзка с твърдените нарушения на член 3, член 8 и член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността).

Правото

На първо място Съдът разглежда оплакването по член 3 от Конвенцията. Той посочва, че Пламен и Йордан Стоянови са били заподозрени за участие в престъпна група, имали са разрешения за притежание на оръжия и полицията е открила оръжия, както и боеприпаси в домовете им. Поради това властите не могат да бъдат укорявани за решението си в операцията да участват специалните части на МВР и на жалбоподателите да бъдат поставени белезници. От друга страна, според ЕСПЧ не е било обосновано оставянето на Йордан Стоянов с белезници и гол за почти един час или за принуждаването на Пламен Стоянов да седи по бельо и с белезници на земята пред жилището му. Следователно двамата жалбоподатели са станали жертва на унижително отношение от страна на полицията.

Веселин Стоянов, големият син на Йордан Стоянов, не е бил заподозрян в извършването на престъпление, но са му били поставени белезници. ЕСПЧ отбелязва, че нищо в случая не е предполагало, че

той ще окаже съпротива на полицейските служители или че ще се държи агресивно. Следователно и той е бил подложен на унижително отношение.

По отношение на останалите пет жалбоподатели, ЕСПЧ счита, че ситуацията е сходна с тази на част от жалбоподателите по делото „*Гуцанови срещу България*“ – полицейската операция е проведена рано сутринта от маскирани и тежко въоръжени полицейски служители; евентуалното присъствие на роднини на заподозрените лица не е взето предвид при подготовката и изпълнението на операцията; тя е извършена без предварително разрешение от съдия; съпругата на търсеното лице не е била заподозряна в извършване на престъпление; тя и малолетните деца са били силно повлияни от събитията. С оглед комбинацията от всички тези фактори в настоящия случай, ЕСПЧ счита, че жалбоподателите са били подложени на психологическо изпитание, възбудило у тях чувства на страх, безпокойство и безсилие, чиито негативен ефект представлява унижително отношение по смисъла на член 3 от Конвенцията.

Във връзка с оплакването по член 6 § 2 от Конвенцията, Съдът приема, че в изявленията си министър-председателят не е споменавал изрично Пламен и Йордан Стоянови, а само е изразил увереността си в работата на силите за сигурност по време на операцията „Октопод“.

Следователно неговите коментари не са накърнили презумпцията за невинност и не е налице нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията.

По отношение на изявленията на министъра на вътрешните работи, ЕСПЧ отбелязва, че той е бил интервюиран по националната телевизия в деня на ареста на двамата жалбоподатели, преди изправянето им пред съда, и в контекста на засилен медиен интерес по случая. Според Съда коментарите на министъра на вътрешните работи надхвърлят предоставянето на информация относно хода на разследването и биха могли да предизвикат в обществото впечатлението, че двамата жалбоподатели са имали специален статут в йерархията на организирана престъпна група. Следователно е налице нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда оплакването по член 8 от Конвенцията. Той посочва, че предприетите действия по разследването, които представляват намеса в правата на жалбоподателите по член 8 от Конвенцията, имат правно основание във вътрешното законодателство. Въпреки това, приложимата правна уредба не им е предоставила достатъчни гаранции срещу произвол преди или след извършените претърсвания. Следователно намесата в правата на жалбоподателите на зачитане на техните жилища не е била предвидена в закона по смисъла на член 8 от Конвенцията. Ето защо е налице нарушение на тази разпоредба.

Съдът намира нарушение и на член 13 от Конвенцията във връзка с член 3 и член 8, тъй като не са налице ефективни вътрешноправни средства за защита срещу нарушаване на правата на жалбоподателите

да не бъдат подлагани на отношение, противоречащо на член 3, както и на правото им на неприкосновеност на техните жилища.

За явно необосновани Съдът обявява повдигнатите от Пламен и Йордан Стоянови оплаквания по член 5 § 2 и член 5 § 5 от Конвенцията, че не са им били съобщени основанията за техния арест и е нарушено правото им на обезщетение за задържане в нарушение на член 5. Съдът намира за явно необосновани и оплакванията им по член 6 § 1 от Конвенцията („Недялков и други срещу България“, жалба № 663/11). Оплакванията по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията Съдът обявява за недопустими поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

ЕСПЧ присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 30000 евро общо на Пламен Стоянов, Петранка Стоянова и Пламен Стоянов и 50000 евро общо на Йордан Стоянов, Антония Иванова, Емилия Стоянова, Моника Стоянова и Веселин Стоянови, както и 5000 евро за разходи и разноски.

 **„Петров и Иванова срещу
България“**
жалба № 45773/10

23

Решение от 31.03.2016 г.⁹

**Нарушение на член 3 от Конвенцията
Нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията
(относно коментарите на министъра на
вътрешните работи)**

**Няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията
(относно коментарите на министър-
председателя, главния секретар на МВР,
неговия заместник, главния прокурор,
заместник главния прокурор, градския
прокурор и прокурор С.К.)**

**Нарушение на член 13 във връзка с член 3 и
член 6 § 2 от Конвенцията**

Делото е свързано с широко отразените в медиите полицейски операции „Наглите“ и „Октопод“ и повдига въпроси, сходни с вече разгледаните от ЕСПЧ по делото „Гуцанови срещу България“ (жалба № 34529/10) относно забраната на нечовешко и унижително отношение (член 3

⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161737>

от Конвенцията) и зачитане на презумпцията за невиновност (член 6 § 2 от Конвенцията).

Фактите и оплакванията

През декември 2009 г. МВР предприема операция за разкриването на престъпна група, която организира и извършила редица отвлечения. Операцията била наречена „Наглите“. На 17 декември 2009 г. г-н Петров бил арестуван. В деня на задържането му, МВР обявило, че той е участвал в отвлеченията и е един от хората, осигурявали превозни средства за целта. Наказателното производство срещу него било прекратено на 17 август 2010 г.

На 10 февруари 2010 г., в рамките на операция „Октопод“, екип на МВР нахлува в дома на жалбоподателите и извършва претърсване без предварително разрешение от съдия. Според жалбоподателите, вътрешността на дома им е заснета от оператор. На 11 февруари първият жалбоподател бил обвинен за участие във въоръжена престъпна група за разпространение на крадени стоки, данъчни измами, проституция и рекет (чл. 321, ал. 3 от НК). На 12 февруари 2010 г. спрямо г-н Петров и предполагаемите му съучастници били взети мерки за неотклонение „задържане под стража“. След обжалване, на 18 февруари 2010 г. апелативният съд освобождава жалбоподателя като променя мярката му за неотклонение в „парична гаранция“.

В периода февруари – октомври 2010 г. министърът на вътрешните работи прави няколко изявления пред медиите за операцията „Октопод“. Други политици също коментирали темата. В периода между февруари и юли 2010 г. главният прокурор, неговият заместник, градският прокурор и наблюдаващия прокурор по делото също давали изявления пред медиите.

Г-жа Иванова, позовавайки се на член 3 от Конвенцията твърди, че е била подложена на нечовешко и унизително отношение при нахлуването на полицията в дома ѝ на 10 февруари 2010 г. Първият жалбоподател повдига оплакване по член 6 § 2 от Конвенцията (презумпция за невиновност) във връзка с изявленията на редица политици и прокурори. И двамата жалбоподатели, позовавайки се на член 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), се оплакват от медийното отразяване на претърсването на дома им. Те твърдят още, че в нарушение на член 13 от Конвенцията, не са имали на разположение ефективни правни средства за защита, чрез които да потърсят обезщетяване за нарушаването на правата им по член 3, член 6 § 2 и член 8 от Конвенцията.

Правото

Разглеждайки оплакването по член 3 от Конвенцията, Съдът посочва, че обстоятелствата са сходни с тези по делото „*Гуцанови срещу България*“. Жалбоподателката освен това, в разглеждания период е била бременна. Поради това, ЕСПЧ заключава, че тя е била подложена

на психологическо изпитание, предизвикало в нея чувства на страх, безпокойство и безсилие, чиито негативен ефект представлява унизително отношение по смисъла на член 3 от Конвенцията. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба.

На следващо място Съдът разглежда оплакването по член 6 § 2 от Конвенцията. ЕСПЧ отбелязва, че обсъжданите изявления са направени по време на две последователни полицейски операции. По отношение на коментарите на министъра на вътрешните работи, пряко отнасящи се до жалбоподателя (той е споменаван по прякор, добре известен на обществото), Съдът приема, че те са надхвърлили съобщаването на информация за развитието на наказателното производство. Следователно е налице нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията.

От друга страна, Съдът приема, че няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията, що се отнася до останалите изказвания на различни политици и магистрати.

Разглеждайки допустимостта на оплакванията по член 3 и член 6 § 2 от Конвенцията, ЕСПЧ е приел, че искът за вреди по реда на ЗОДОВ не може да се счита за ефективно вътрешноправно средство за защита в случая на жалбоподателите. Поради това Съдът установява нарушение и на член 13 във член 3 и член 6 § 2 от Конвенцията.

Оплакванията на двамата жалбоподатели по член 8 от Конвенцията, Съдът обявява за явно необосновани. ЕСПЧ посочва, че те не са представили какъвто и да е снимков или видео материал, публикуван в пресата, в подкрепа на своите твърдения.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 евро на Антон Петров и 10000 евро на Красимира Иванова.

 „Джабаров и други срещу
България“
жалба № 6095/11, 74091/11 и 75583/11

Решение от 31.03.2016 г.¹⁰

**Нарушения на член 5 § 1 от Конвенцията
Нарушения на член 5 § 5 от Конвенцията**

Делото е свързано с оплаквания, че жалбоподателите са били задържани незаконосъобразно от полицията и впоследствие не са могли да получат обезщетение. Първите двама жалбоподатели са задържани за 24 часа

¹⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161740>

по реда на ЗМВР. Впоследствие заповедите били отменени. Г-жа Василева била задържана от полицията за около 5 часа без да бъде издадена писмена заповед. И тримата жалбоподатели подали иски по реда на ЗОДОВ за обезщетение за претърпените неимуществени вреди от незаконосъобразното им задържане, но те били отхвърлени. ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията – в случая на първите двама жалбоподатели не е било налице обосновано подозрение за извършено от тях престъпление, а по отношение на г-жа Николова не е била спазена процедурата, предвидена в националното законодателство. Съдът установява нарушение и на член 5 § 5 от Конвенцията поради прекалено формалистичния подход на националните съдилища, разгледали исковите на жалбоподателите по реда на ЗОДОВ.

**Фактите и
оплакванията**

Жалбоподателите са трима – Деян Джабаров, Васка Николова и Станислав Петков (починал след подаване на жалбата, като неговата майка е пожелала да поддържа жалбата пред ЕСПЧ).

Г-н Джабаров и г-н Петков в ранните часове на 20 декември 2007 г. пътували заедно, когато полицията спряла автомобила и те били арестувани и отведени в полицейско управление. В 12 часа и в 13:30 часа, съответно, били издадени заповеди за задържането им за 24 часа във връзка с член 195, ал. 1, т. 3 и т. 4 от Наказателния кодекс (НК) (по отношение на г-н Джабаров) и член 198, ал. 1 от НК (по отношение на г-н Петков). На 21 декември 2007 г. в 12 часа жалбоподателите били освободени.

В началото на 2008 г. и двамата подават жалби срещу заповедите за задържането им. И по двете дела, административният съд отменя заповедите, тъй като установява, че в разглеждания период не е било налице обосновано предположение, че жалбоподателите са извършили престъпление. Решенията били потвърдени от ВАС.

И двамата жалбоподатели предявили иски за обезщетение срещу полицията заради незаконосъобразното им задържане. Исковите били отхвърлени, в частност, поради това, че жалбоподателите не са успели да докажат, че са претърпели неимуществени вреди вследствие задържането им.

Г-жа Николова, работеща в териториална дирекция на Националната агенция за приходите, в събота сутринта на 9 септември 2006 г. е отведена в полицейското управление, след като същата сутрин полицейски служители я заварили в офиса ѝ заедно с нейни познати, да проверяват лични данни на определени лица в базата

данни на агенцията. След като била разпитана, без да получи обяснение за причините за нейното задържането, тя била освободена в 15:40 часа същия ден. Последвалото наказателно производство срещу нея по обвинения, че умишлено е разкрила конфиденциална информация, до която е имала достъп с оглед служебното си положение (престъпление по член 248, ал. 1 от НК), било прекратено.

През 2010 г. г-жа Николова предявила иск за обезщетение за претърпените вреди от незаконосъобразното ѝ задържане. Както и по делата на другите двама жалбоподатели, искът на г-жа Николова бил отхвърлен, тъй като тя не е успяла да докаже, че е понесла неимуществени вреди вследствие ареста и задържането ѝ.

Позовавайки се на член 5 § 1 от Конвенцията (право на свобода и сигурност), жалбоподателите се оплакват, че задържането им е било незаконосъобразно и е предприето без да е налице обосновано предположение, че са извършили престъпления. Те твърдят също, че в нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията (право на обезщетение за незаконосъобразно лишаване от свобода), исковете им за обезщетение за претърпените от тях вреди вследствие на полицейското им задържане, са били отхвърлени.

Правото Съдът приема, че и тримата жалбоподатели са били лишени от свобода по смисъла на член 5 § 1 от Конвенцията. Следователно е необходимо да се определи дали задържането е било на някое от позволените основания в член 5 § 1, букви а) до f), и дали е било в съответствие с „реда, предвиден от закона“ и „законосъобразно“.

Правителството се позовава на член 5 § 1, с), което поставя въпроса дали е било налице „обосновано подозрение“, че жалбоподателите са извършили престъпление. В случая на г-н Джабаров и г-н Петков, националните съдилища са постановили, че към момента на техния арест, не е било налице такова подозрение. Следователно задържането им не може да се счита за съвместимо с член 5 § 1, с) от Конвенцията. Освен това националните съдилища са отменили заповедите за задържането им, тъй като са счели, че са незаконосъобразни. Следователно няма как да се приеме, че задържането им е било в съответствие с „реда, предвиден от закона“. ЕСПЧ отбелязва също, че макар максималният срок на полицейското задържане по член 63, ал. 1 от ЗМВР да е 24 часа, жалбоподателите са останали задържани доста по-дълго време. Поради това Съда намира, че по отношение на първите двама жалбоподатели е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

Разглеждайки случая на г-жа Николова, от друга страна, Съдът отбелязва, че тя била заподозряна в извършването на престъпление по член 248, ал. 1 от НК и впоследствие е проведено разследване срещу нея. Следователно може да се заключи, че задържането ѝ е било по обосновано подозрение за извършено от нея престъпление. Фактът, че впоследствие производството е прекратено, не променя това заключение. За нейното задържане обаче, не е била издадена

заповед, въпреки разпоредбата на член 65, ал. 1 от ЗМВР. Върховният административен съд е постановявал, че заповедта трябва да се издаде незабавно, а отсъствието на такава само по себе си може да повлияе на законосъобразността на задържането. Жалбоподателката е изложила този аргумент в производството по предявения от нея иск по ЗОДОВ, но съдилищата не са го разгледали. ЕСПЧ посочва, че нарушаването на вътрешното законодателство представлява нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда оплакванията по член 5 § 5 от Конвенцията. ЕСПЧ посочва общата позиция – обезщетение може да бъде присъдено в зависимост от способността на лицето да докаже вреди в резултат на нарушение на предходните параграфи на член 5. Но позицията по отношение на неимуществени вреди под формата на душевно страдание, породени от нарушения на член 5, има някои особености. За задържане, което е в нарушение на тази разпоредба, може нормално да се презюмира (въпреки че презумпцията може да бъде оборена), че причинява душевно страдание на задържания не само докато е лишен от свобода, но и след това. Такова страдание, което не е задължително да достигне до нивото на психологическа травма или разстройство, или да има външни признаци и симптоми, не винаги ще се поддава на външни доказателства, като експертни психиатрични или медицински заключения. Автоматичен отказ за присъждане на обезщетение на основание, че лицето не е представило такива доказателства, следователно е прекалено формалистичен и в нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията. ЕСПЧ е постановил същото и по делото „Йовчев срещу България“ във връзка с отказите за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди, претърпени вследствие нечовешки и унижителни условия на задържане.

В настоящия случай исковете на жалбоподателите са отхвърлени, тъй като административните съдилища стриктно са се придържали към принципа *affirmanti incumbit probatio* и постановили, че твърдените страдания не са били доказани, в частност чрез представянето на експертни медицински заключения. Това е в рязък контраст със случаите, в които същите съдилища са считали, че самият факт на незаконосъобразно задържане трябва да се разглежда като пораждащ неимуществени вреди, какъвто е правилният подход, съгласно член 5 § 5 от Конвенция. С оглед на изложеното ЕСПЧ постановява, че е налице нарушение на тази разпоредба.

Съдът присъжда на г-н Джабаров и на г-н Петков обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1000 евро за всеки от тях, на г-жа Николова – в размер на 700 евро, както и 1016 евро на г-н Джабаров, 699 евро на г-н Петков и 2429.47 евро на г-жа Николова за разходи и разноски.

„Димитър Янакиев срещу

България“

жалба № 50346/07

Решение от 31.03.2016 г.¹¹

Нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията
Нарушение на член 1 от Протокол № 1 към
Конвенцията

Делото се отнася до неизпълнението поради бездействие от страна на областния управител на окончателно съдебно решение, с което е определено дължимото на жалбоподателя обезщетение под формата на жилищни компенсаторни записи. Съдът намира, че е нарушено правото на жалбоподателя на изпълнение на съдебното решение като част от правото му на справедлив процес (член 6 § 1 от Конвенцията), както и правото му на мирно ползване на притежанията си (член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията). ЕСПЧ приема, че съществуващото вътрешноправно средство за принудително изпълнение на решенията на административните съдилища, въведено през 2006 г. с приемането на АПК, по принцип отговаря на изискванията на Конвенцията за ефективност. Въпреки това, само жалбоподатели, чиито жалби до Съда са подадени след средата на 2012 г. ще трябва да са изчерпали това средство преди да се обърнат към Съда, тъй като едва от тогава е станало ясно, че то е ефективно на практика.

Фактите и
оплакванията

Жалбоподателят се обърнал към областния управител на София с молба за обезщетение за апартамент, който е принадлежал на неговия наследодател преди да бъде национализиран през 1949 г. Тъй като не получил отговор, жалбоподателят се оплакал пред съда от мълчаливия отказ на областния управител. Софийски градски съд в решение от 19 юли 2005 г. постановил, че обезщетение по отношение на национализираната собственост се дължи на жалбоподателя под формата на жилищни компенсаторни записи. Съдът също определил общата сума обезщетение дължимо на

¹¹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161734>

жалбоподателя и другия наследник на въпросния имот. Решението влязло в сила на 6 септември 2005.

На 26 юни 2006 г. жалбоподателят изпратил на областния управител копие от окончателното съдебно решение с искане той да довърши необходимата процедура за издаване на записите. Вместо това, областният управител указал на жалбоподателя да представи допълнителни документи, което жалбоподателят направил. Що се отнася до непредставянето на една декларация, жалбоподателят обяснил, че такава не е необходима в случаи като неговия.

През март 2007 г. на жалбоподателя бил издаден изпълнителен лист за дължимото му обезщетение въз основа на окончателното съдебно решение в негова полза. На 30 март 2007 г. той поискал от съдебния изпълнител да започне производство по принудително изпълнение. През април 2007 г. съдебният изпълнител на два пъти поканил областния управител да изпълни задължението си произтичащо от съдебното решение и уточнил, че липсата на изпълнение може да доведе до налагането на глоби. Тъй като областният управител не предприел зависимите от него стъпки за довършване на процедурата по издаване на жилищни компенсаторни записи, през март 2009 г. съдебният изпълнител го подканил отново да изпълни задълженията си. Към април 2014 г. съдебното решение в полза на жалбоподателя остава неизпълнено.

Позовавайки се на член 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив процес) и на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), жалбоподателят се оплаква, че окончателното съдебно решение в негова полза не е било изпълнено.

Правото

Съдът на първо място разглежда аргументите на правителството относно допустимостта на жалбата. Той обсъжда подробно твърдението, че жалбоподателят не се е възползва от възможността да обжалва действията или бездействията на съдебния изпълнител, който не е могъл да осигури изпълнение на съдебното решение в негова полза. Съдът отбелязва, че с приемането на Административно-процесуалния кодекс (АПК) през 2006 г. е въведено ново средство от превантивен характер за принудително изпълнение на съдебни решения по административни дела, които задължават държавни органи да изпълнят незаместими действия. Лице, в чиято полза е постановеното съдебно решение, но държавният орган не го е изпълнил, може да поиска от съдебния изпълнител да наложи седмични глоби на отговорното длъжностно лице докато то не изпълни дължимото според решението. Ако съдебният изпълнител не наложи такива глоби, или ако не извърши други дължими действия по принудително изпълнение, лицето в чиято полза се дължи изпълнение има право да се оплаче пред съд от бездействието на съдебния изпълнител. В края на такова производство съдът може да задължи съдебния изпълнител да извърши конкретно действие като му даде срок за това. Съдът отбелязва, че гореспоменатото средство е било използвано успешно в

редица дела, в които българските съдилища задължили съдебни изпълнители да извършват действия по принудително изпълнение срещу административни органи или длъжностни лица, или в които съдилища са отхвърлили жалби срещу глобите, наложени им от съдебни изпълнители поради липса на дължими действия по изпълнение на окончателни съдебни решения. Имайки предвид, че духът и целта на Конвенцията е да даде възможност първо на националните власти да предотвратят или поправят нарушение на Конвенцията, ЕСПЧ приема, че изискването да се използва такова средство не може да се счита за прекомерно тежко.

Съдът подчертава, че на базата на развитието наблюдавано в националната съдебна практика през годините, може да се приеме, че от средата на 2012 г. това средство изглежда ефективно и че жалбоподателите трябва да го изчерпат преди да се обърнат към ЕСПЧ. Не може да се каже, обаче, че ситуацията е била такава през 2007 г. (когато е подадена настоящата жалба). По-конкретно, средството е било създадено едва след като окончателното съдебно решение в полза на жалбоподателя е влязло в сила. Освен това, решенията на националните съдилища демонстриращи ефективността на средството са приети след подаването на жалбата до Съда. Следователно, жалбоподателят не е бил длъжен да изчерпа това вътрешноправно средство за защита.

Разглеждайки оплакването на жалбоподателя по член 6 § 1 от Конвенцията, той припомня, че правото на достъп до съд би било илюзорно ако националната правна система позволява, едно окончателно и обвързващо съдебно решение да остане неизпълнено. Изпълнението на съдебните решения трябва да се разглежда като неразделна част от „процеса“ по смисъла на член 6 от Конвенцията. В настоящия случай съдебното решение, с което е определено дължимото на жалбоподателя обезщетение е постановено на 19 юли 2005 г. В изпълнение на решението, областният управител е следвало да предприеме необходимите действия, за да получи жалбоподателя жилищните компенсаторни записи. Към април 2014 г. съдебното решение все още не е било изпълнено. Следователно е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ постановява също, че неизпълнението на съдебното решение поради бездействието на областния управител представлява необоснована намеса в правото на жалбоподателя на мирно ползване на своите притежания. Следователно е налице нарушение и на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността).

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за имуществени вреди в размер на 5763 евро, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3600 евро, както и 1350 евро за разходи и разноски.

Приятелски споразумения и едностранни декларации

Съдът реши да заличи от списъка на делата на основание чл. 39 от Конвенцията пет жалби („Оров срещу България“, жалба № 46290/11¹², „Марашлиев и Гьорчева срещу България“, жалба № 27999/10¹³, „Филев и Златанова срещу България“, жалба № 8905/09¹⁴, „Пелтеков и други срещу България“, жалба № 40464/08¹⁵, „Хаджистамов и други срещу България“, жалба №8083/11¹⁶), по които бяха постигнати приятелски споразумения.

Съдът одобри едностранните декларации на правителството по две жалби („Ханджийски срещу България“, жалба № 34669/10¹⁷ и „Стайков срещу България“, жалба № 44742/09¹⁸) и на основание чл. 37, § 1, с) от Конвенцията реши да ги заличи от списъка на делата.

¹² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160751>

¹³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160745>

¹⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160741>

¹⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160739>

¹⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161035>

¹⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161021>

¹⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161972>